

“Mən özümü xoşbəxt adam sayıram...”

Ümummilli lider Heydər Əliyevin şəxsi operatoru Fazil Hادیyevin bir-birindən maraqlı xatirələri

Uzun illər ümummilli lider Heydər Əliyevin komandasında işləyən və faktiki onun, əslində şəxsi operatoru olan Fazil Hادیyevlə söhbəti oxuculara təqdim etmək istəyirəm. Fazil Hادیyev 1993-cü ildən 2003-cü ilədək bütün mühüm dövlət çəkilişlərini həyata keçirmiş və ümummilli liderlə bağlı hadisələrin içində olmuşdur.

Fazil Hادیyev: - Mən Azərbaycan Dövlət Teleradio Komitəsində hələ sovet zamanında işləyirdim. Məsələn, biz Leonid Brejnevın 1978-ci ildə Bakıya səfərini çəkirdik. Sonra çəkdiyimiz materialdan Mərkəzi televiziyanın sifarişilə "Bakının ulduzlu saati" adlanan film hazırladıq. Bu, baş katibin Azərbaycanın ikinci səfəri idi, üçüncü səfər 1982-ci ildə oldu. Bundan başqa, sovet zamanında AzTV-də "Beşillik: birinci il", ikinci il, üçüncü il, dördüncü və sonrakı illərin filmləri çəkildi...

Elmira Axundova: - Bu filmlərin rejissoru Vasif Babayev idi?

F.H.: - Bəli, bir də "Qurultaydan-qurultaya" filmlərinin. Biz o vaxt 35 millimetrik pliyonkada çəkirdik. Lentin aşkarlanması çətinlik yaradırdı, Moskvağa gedirdik, ilkin materialını "proyavka" edirdik, lazımı fəklə salırdıq, orada çap edir və hazır materialı gətirirdik. Sonra bu filmlərə şəxsən Heydər Əliyev baxırdı.

E.A.: - O, hansısa qeydlərini söyləyirdi?

F.H.: - Olurdu, əlbəttə. Onda biz nəyi dəyişdirirdik. Və yalnız onun yekun razılığından sonra filmləri Moskvağa təhvil verirdik.

E.A.: - O vaxt sən onunla şəxsən tanış idin?

F.H.: - O vaxt, yox. Mən sadəcə material çəkirdim, şəxsi əlaqəmiz yox idi. Heydər Əliyevlə mən artıq 1993-cü ildə tanış oldum.

E.A.: - Sən onu 1978-ci ildə görmüsən, deyirsən ki, o bütün sizin materiallara baxırdı, yəni Heydər Əliyev işinizə diqqət göstərirdi. Sonra sən 1993-cü ildən onunla sıx əlaqədə oldun. Mənə Aslan Aslanov da, Rafiq Bağırov da və bir il Heydər Əliyevin mətbuat katibi olmuş Tofiq Abbasov da söyləyirdilər ki, o, jurnalistlərə, amma ilk növbədə, öz çəkiliş qrupuna çox diqqət ayırırdı. Sizi çox qiymətləndirirdi. Və adətən hansısa rəsmi səfər zamanı, yaxud respublika daxilində hansısa obyektin açılışında, birdən əgər geciksəydiniz, ümumiyyətlə, mətbuat gəlməmiş danışmağa başlamırdı. Sən belə məqamların şahidi olmusan? Və sən hər hansı ekstremal situasiya ilə rastlaşmısan? Məsələn gecikəndə o, sənə nə deyirdi, izahat tələb edirdimi? Ümumiyyətlə, Heydər Əliyevlə iş prosesində bu cür gərgin epizodlar olurdu?

F.H.: - Bir hadisə yadımdadır, bizi maşınla təmin etməmişdilər. Bu, Mərkəzdə baş vermişdi. Elə siz özünüz də orada idiniz. Yadımdadır? Siz həтта, hansısa ikitərəfli görüşə gedən və yolun ortasında dayanmış bir qrup jurnalisti görən cənab prezidentə müraciət etdiniz: "Cənab prezident, bizim maşınımız yoxdur və odur ki, danışıqlara çatmayacağıq". Və o, dərhal maşından çıxıb müvafiq göstərişlər verdi. Bax,

Mərkəzdə baş vermişdi. Elə siz özünüz də orada idiniz. Yadımdadır? Siz həтта, hansısa ikitərəfli görüşə gedən və yolun ortasında dayanmış bir qrup jurnalisti görən cənab prezidentə müraciət etdiniz: "Cənab prezident, bizim maşınımız yoxdur və odur ki, danışıqlara çatmayacağıq". Və o, dərhal maşından çıxıb müvafiq göstərişlər verdi. Bax,

bu, yadımdadır. Amma belə, həqiqətən ekstremal hadisələr çox olmayıb...

E.A.: - 90-cı illərin əvvəllərində sənə onunla işləmək necə idi? Axı Heydər Əliyevin çox gərgin qrafiki vardı. O təkəzə xaricə getmirdi, həm də cəbhəni və ölkənin hər tərəfini dolaşırdı. O vaxtlardan nəyi xatırlaya bilərsiniz?

F.H.: - 1993-cü ilin dekabrındakı ilk xarici səfərimiz yadımdadır. Bu, Fransaya rəsmi səfər idi. Səfərqaşağı prezident onunla gedəcək qrup üzvlərinin hamısını topladı və hər kəsi tək-tək ayağa qaldırdı. Soruşdu: "Sən nə çəkirsən? Necə çəkirsən, məhz nədə, hansı avadanlıqla?"

E.A.: - Bu, çox maraqlıdır. Bəs sən nə cavab verdin?

F.H.: - Dedim ki: "Məndə peşəkar BTC (BTKam) videokamerasıdır". - "Bəs kinokamera? - soruşdu prezident. - O niyə yoxdur?" Dedim: "Cənab prezident, siz tapşırıq versəniz, biz təmin edərək. Amma bu adam pasport almalıdır". O, Həsən Həsənovu qaldırıb dedi: "Mən sənə elə bu gün bu məsələni həll etməyi tapşırıram. Sən isə operatorun adını və soyadını deyərsən..."

E.A.: - O kim idi? Sərdar müəllim?

F.H.: - Yox. Sərdar Vəliyev kinostudiyadan bizim qrupa sonralar qatıldı. O gün isə mən AzTV-nin operatoru olan Vaqif Behbudovun adını verdim. 15 dəqiqə ərzində XİN-in konsulluq şöbəsində ona pasport düzəldilər.

E.A.: - Yəni, Heydər Əliyev dərhal kinoplyonka barədə soruşdu. O başa düşürdü ki, tarix üçün hər şeyi kinoplyonkada saxlamaq lazımdır. Və sən kinooperatoru özünə apardın...

F.H.: - Bəli və biz onun MK-nın birinci katibi işlədiyi vaxt aldığı elə həmin "Ekler" kamerasıyla getdik. Onun razılığı ilə biz onda Fransada beş komplekt "Ekler" kamerası, xronika üçün 16 millimetrik kinokamera aldığımızı. Və artıq bundan sonra bizimlə həmişə bütün səfərlərdə kinooperator oldu.

E.A.: - Bəs o sizin çəkdiyiniz necə münasibət bildirdi? Yəni, onun tərəfindən hansısa qeydlər olurdu? Bəlkə o, sizi necə, hansı rakurslardan çəkməyə yönləndirirdi, ya iş belə incəliklərə gedib çıxmırdı? Bax, Rafiq Bağırov mənə danışdı ki, ümummilli lider ona fotoqrafiya barədə çox səmərəli təkliflər verirdi. O deyirdi: "Niyə sən bu rakursdan çəkirsən, niyə sən uzaqdan çəkirsən, bəs niyə belə az çəkirsən?" Sizdə belə nə isə olub?

F.H.: - Əlbəttə, dəfələrlə. Məsələn, o, həmişə deyirdi harada dayanırsam yaxşı olar, bu və ya başqa çəkiliş zamanı haradan çəkim - sol, ya sağ tərəfdən...

E.A.: - Nə danışırısan?

F.H.: - Necə yaxşı olar: işıqla, ya

tinə isə dedi: "Bilirsiniz, onunla dünyanın yarısını gəzmişəm, o mənim şəxsi operatorumdur. Odur ki, narahat olmayın, o, nəyi necə çəkməyi bilir..."

E.A.: - Bu səfərlər zamanı sən təkəzə Heydər Əliyevlə görüşürdün, həm də çoxlu ən məşhur, demək olar ki, görkəmli siyasətçiləri görüşürdün. Helmut Kol, Fransua Mitteran, Corc Buş, Bill Klinton, Rəşad Əliyev, Bənazir Bhutto... onların hamısının səfərlərini çəkirdin. Heydər Əliyev həmsöhbətinin səviyyəsindən asılı olaraq dəyişirdimi və sənə, onlar Heydər Əliyevə hansı münasibəti bəsləyirdilər? Kiçik, müsəlman ölkəsi Azərbaycanın lideri kimi, yoxsa görkəmli siyasi xadim kimi?

F.H.: - Birmənalı olaraq deyə bilərəm ki, bu, böyük, qüdrətli dövlət xadiminə göstərilən münasibət idi. Heydər Əliyev onlar üçün dünya miqyaslı böyük şəxsiyyət idi. Bir də, o, hər şeyi dəqiqliklə hesablayırdı... İstənilən həmsöhbəti ilə ümumi dil tapa bilirdi... Hərçənd ki, mən onların danışıqlarına o qədər də diqqət vermirdim. Necə olsa operatoram, mənim üçün əsas düzgün kompozisiya tapmaq idi, bilirdim ki, bunlar tarixi, təkrarolunmaz kadrlardır. Bədii film çəkilsə, bəzən 10-a yaxın dubl edilir, burada isə sənənin bir dubl etmək imkanın var, vəssalam. İkincisi daha olmur.

E.A.: - Onunla işləmək ağır idi? Hamı çox gərgin qrafikdən, hədsiz böyük sayda görüşlərdən, danışıqlardan söz açır...

F.H.: - Bəli, bəli, o vaxt danışıqlar, görüşlər 40, 50 dəqiqə, həтта bir saata yaxın davam edirdi. Biz hər şeyi başdan-ayağa çəkirdik. Qrafik həqiqətən gərgin idi: uçub gəlməyə macal tapmamış, dərhal çəkilişlər başlayırdı, gecə düşsəncə. İstirahətə az vaxt qalırdı, bəzən ağıza bir tikə atmaq imkanı belə olmurdu.

E.A.: - Sən onu müxtəlif situasiyalarda - Ermənistan prezidenti, Rusiya prezidenti, Amerika prezidenti ilə görmüsən... Necə bilirsən, ona

bəzən, həтта xoşlamadığı adamlarla danışıqlara getmək asan idi? Məsələn, Levon Ter-Petrosyanla, sonra Koçaryan gəldi.

F.H.: - Ter-Petrosyan Heydər Əliyevin qabağında heç kim idi. Biz hiss edirdik ki, onun qarşısında hər-dən prezidentlər belə özlərini itirirlər, bunu kənardan görmək olurdu. Əlbəttə, bütün bu ter-petrosyanların, koçaryanların onun səviyyəsində olmadığını bilirdik. Onlar Heydər Əliyevin keçdiyi yolu keçməyiblər. Hakimiyyətə ikinci dəfə hər kəs gələ bilər. Belə ağır vəziyyətdə olan respublikaya rəhbər gəlmək, onu ayağa qaldırmaq. Bunu yalnız Heydər Əliyev bacardı. Əminəm ki, əgər o, 90-cı ildə birinci katib, yaxud prezident olsaydı, respublikada Dağlıq Qarabağ problemi baş ver-

məzdi. Bu, birmənalıdır. Uşaq da bunu bilir.

E.A.: - Liderlərdən ən çox kiminlə ünsiyyətdə olmağı sevirdi? Necə bilirsən?

F.H.: - Şevardnadzeylə, Dəmirrəllə yaxın idi. Onlarla qeyri-formal ünsiyyətdə olmağı sevirdi. Onlar bir-birini yaxşı başa düşürdülər...

E.A.: - Ad günündə təyyarədə sənə təbrik etməyi yadımdadır?

F.H.: - Belə şeyi yaddan çıxarmaq olar? Bu, 1998-ci ilin 24 yanvarında olmuşdu, biz Şevardnadzenin yubileyinə uçurduq...

E.A.: - Həmin gün isə sənənin özünün yubileyi idi. Deyəsən, 50 yaşın tamam olurdu?

F.H.: - Hə, təsəvvür edirsiniz? Və birdən bizə deyirlər: "Cənab prezident salona gəli". Mənim əlimdə şirə vardı, heç bilmirəm həmin şirəni necə və kimə ötürdüm. Bir sözlə, cənab prezident salona daxil olur. Mən kameranı çiynimə qaldırıram və birdən o mənə deyir: "Hadiyev, kameranı yerə qoy". Mən həтта birtəhər oldum, o mənada ki, ilk dəfə, sürücü kimi vəsiqəmi əlimdən alırlar. Kameranı endirdim. Heydər Əliyevlə yaxınlaşdı, əlimdən tutdu: "Sənə təbrik edirəm. Bu gün elan etdilər, efiyə baxırdım, dedilər 50 yaşın olub. Heç sənə 50 yaş vermək olar? Bu, yalandır. Orda sənənin haqqında yaxşı sözlər söylədilər, lakin bu, hələ azdır. Sən ondan da çoxuna layiqsən...". O mənə yanına çağıraraq, camaatın içinə çıxmırdı, təbrik edə bilərdi. Onunla müqayisədə mən kiməm ki? Sadəcə operator. O isə çıxıb deyir: "Mən gəlib sənə təbrik etməyi lazım bildim". Bax, bunu necə izah edərsən?

E.A.: - Onun böyüklüyü və eyni zamanda sadəliyiylə. Buna hamı təəccüb edirdi.

F.H.: - Bəli, dahi idi və eyni zamanda belə sadə. Nə isə bir araya sığmır. Mənə görə...

E.A.: - O axı biz jurnalistlərlə də hərdən öz yaşadılar kimi davranırdı, rahat şəkildə bizimlə zarafat edə bilərdi...

F.H.: - Elə həmin təyyarədə bizimlə "BBC"-nin rus heyəti uçurdu. O, onlara yaxınlaşdı dedi: "Görürəm bu gün bizim dövlət televiziyamız mənim şəxsi operatorumu ad günü münasibətilə təbrik edir. Heç ona 50 yaş verərsən?! Deyirəm, bəlkə nəşə bir səhv baş verib". Və ardınca təkrar edir: "Mən şəxsən gəlib onu təbrik etməyi lazım bildim". Lazım bildim, başa düşürsünüz?!

E.A.: - Başa düşürəm.

F.H.: - Onun xarakterində daha bir maraqlı məqam var idi. O vaxt kasetlər 35 dəqiqəlik idi, 35 dəqiqədən sonra mən kaseti dəyişməliydim. Rəhmətlik rejissorumuz Vaqif Ağayevə sakitcə bildirdim və o, mənə təzə kaseti ötürdü.

“Mən özümü xoşbəxt adam sayıram...”

Ümummilli lider Heydər Əliyevin şəxsi operatoru Fazil Hədiyevin bir-birindən maraqlı xatirələri

Əvvəli səhifə 4-də

Təsəvvür edirsiniz, Heydər Əliyev paıza edirdi ki, biz kaset dəyişdirilməsini bitirək.

E.A.: - Halbuki ondan xahiş etməmişəm?

F.H.: - Yox, yox, heç vaxt, o, özü hər şeyi hiss edir, görürdü. Çox fəvqələdədir!

E.A.: - Bunu sovet vaxtında və sonralar Mərkəzi televiziya üçün çox çəkilişlər etmiş Mais Məmmədov da mənə öz vaxtında danışdı. Mais Heydər Əliyevdən xahiş edə bilirdi: bəlkə, siz pəncəyinizi çıxarsanız? O soruşur: "Hə? Sən belə istəyirsən?" - "Bəli, yaxşı olardı, istidir, çıxarın". - "Buyur". Və ya o, Rafiq Bağırova - fotoqrafa deyirdi: "Rafiq, görsən ki, qalstukum əyilib, ya saçım nə isə pis oturub, yaxınlaş, de mənə". Lakin Rafiq deyir, mən heç vaxt bunu etməli olmamışam, çünki onda hər şey ideal idi.

Bəs olubmu ki, o, Vaqiflə səni əməlli-başlı danlasın, ya tərifləsin?

F.H.: - Belə anlar olub. Bəzən o məndən, ya Vaqifdən soruşurdu: niyə siz belə az çəkirdiniz, niyə hansısa reportaj qısa getdi? Amma biz həmişə hər şeyi əvvəldən axıracan çəkirdik, sadəcə, hərdən redaktor ixtisar edirdi.

E.A.: - Hə, bu hadisə yadımdadır, İran səfəriylə bağlıdır. O, hətta onda mənə müraciət etdi: "Elmira, yadımdadır, biz sizinlə Tehrandə mədəni proqram çərçivəsində gəzirdik? Amma televiziya, AzTV-də bunu göstərməyiblər, qısa veriblər. Axı əhalimizin çoxu İranda olmayıb. Və bu kadrları "Kino səyahətçiləri klubu"na baxdıqları kimi izləyiblər". Axır ki, onda onun ideologiya üzrə müşaviri Qabil Hüseynli də, Dövlət teleradiyonun sədri də öz paylarını aldı. Onlara görə, xaricdən prezidentin reportajları qısa verilməli idi. Heydər Əliyevdən isə bu məsələlərə öz baxışı var idi. Mən bu epizodu yadımda yaxşı saxladım...

O vaxt, düzünü desəm, mən Qabil Hüseynlinin tərəfində idim. Gözər hər şey əvvəldən axıracan göstərilirsə, bu artıq nə reportaj, nə xəbər verilişi olmur axı. Amma digər tərəfdən, Heydər Əliyev başa düşürdü ki, o vaxt bu, xalqa lazım idi. Bu gün də lazımdır. Dövlət başçısının kimi nə üstə pislədiyini və məhz nəyə görə təriflədiyini, hansı tapşırıqlar, tövsiyələr verdiyini xalqın bilməsi lazımdır. Bu olur aşkarlıq, rəhbərliyin idarəetmə üsulu, yeni xalqdan heç nə gizlədilmir. Heydər Əliyev məhz bunu istəyirdi, o çalışırdı ki, onun siyasəti hamıya belli olsun. Xaricdə mədəni proqram çərçivəsində o, harasa baş çəkirdik belə. Xalq hər şeydən, öz prezidentinin hər addımından xəbərdar olmalıdır. Başa düşürsən?

F.H.: - Bəli, siz haqlısınız. O, məhz bu mülahizələrə əsaslanırdı. Digər epizod prezident Məkkədə kiçik həcc - ümrə icra etdikdən sonra oldu. Biz İqamətgaha gəldik və mühafizə dedi ki, mən prezident çağırır. "Sən hər şeyi çəkirdin?" - soruşur Heydər Əliyev. "Mən sizinlə bağlı olan hər şeyi çəkdim, ayrıca isə yox", - dedim. "Bu axı elə gözəldir ki, Əl-Hərami məscidini Azərbaycanda, Bakıda görməlidirlər. Xalqa bunu göstərmək lazımdır. Özünü sürücü, tərçüməçi və mühafizə götür get". Həsən Həsənov deyir: "Cənab prezident, Fazil ərəbcə bilir, ona tərçüməçi lazım deyil". Mən dörd il Suriyada işləmişəm, 79-da gedib 83-də qayıtdım. "Onda lap yaxşı, get". Mən çıxıb getdim, hər şeyi çəkdim, gecə saat 2-yə yaxın qayıtdıq. Elə bir-iki tike yemək istə-

yirdim ki, dedilər səni cənab prezident çağırır. Gəldim, prezidentin yanında şeyx, Leyla Şixlinskaya, Zeynəb Xanlarova, Amaliya Pənahova var idi, yadımdadır? "Fazil, deyirlər ki, elədinmi?". Cavab verdim: "Bəli, cənab prezident. Bütün tapşırıqlarınızı yerinə yetirdim". - "Çox yaxşı, çox yaxşı. Sən o gözəlliyi gördün?" - "Bəli, cənab prezident".

E.A.: - Əlbəttə, o, yalnız onu çəkdiyini, ümumi təəssürlərin,

mənzərənin isə olmadığını görüb. O, bu boşluğu hiss edib və sənin gələcək reportajını zənginləşdirib.

F.H.: - Daha bir maraqlı məqam Vaşinqtonda, rəsmi səfər zamanı oldu. Cənab prezident bizi əvvəlcə topladı: Rafiq Bağırova, mənə, yarıdıcı adamları və dedi: "Baxın, birdən sizi qapıdan buraxmasalar, pəncərədən girməlisiniz. "Çəkə bilmədim, imkan olmadı" və başqa bəhanələr qəbul olunmur. Belə şey olmamalıdır". Rafiq də, mən də bunu yadımda saxladım.

E.A.: - Hə, Rafiq söhbətimizdə bunu da xatırlayırdı. Deməli, bu, Vaşinqtonda olub. Çox maraqlıdır...

F.H.: - Hə, budur, Ağ evdə, otaqların birində mən cənab prezidentin çəkməyə başladım. Yaşlı bir qadın, zahirən 70 yaşlarında olardı, Klintonun protokolunun şefi gəlib dedi: "Bu otaqda çəkmək olmaz". Mən isə çəkməyə davam edirdim. O mənə otaqdan çıxarmağa başladı. Gördüm cənab prezident mənə çağırır: "Fazil, nə olub?" - "Cənab prezident, bu protokolun şefidir, deyir, bu otaqda çəkmə". - "Yaxşı, deyir, baş qoşma, olmaz, deməli, olmaz".

Daha bir epizod Londonda olmuşdu, cənab prezident Sevil xanımın kraliçanın qəbuluna gəldi. Orada bizə az-maz çəkmək imkanı verdilər. Mən, əlbəttə, bir az ağ elədim. Rafiq Bağırova bayıra çıxartdılar, mən isə qaldım, Sevil xanımı müşayiət edərək çəkirdim. Birdən onların mühafizəsindən bir qız yaxınlaşıb mənə bayıra çıxarmağa başladı. "Qurtardı, çox sağ olun, hələlik" deyib hansısa fəndi işlətdi, az qaldı nəfəsim kəsilsin. Cənab prezident munaqişəni dərhal gördü, ayaq saxladı: "Fazil, qız nə istəyir?" - "Cənab prezident, o mənə çəkməyə icazə vermir". - "Yaxşı, kifayətdir, çox sağ ol". Kənara çəkildim, qız mənə buraxdı, nəfəsim yavaş-yavaş düzəldi. Yoxsa, az qala boğulmuşdum. Yadımdadır, Rafiq sonra mənə deyirdi: "Nə inadkarsan, mənə o saat çıxartdılar, sən isə elə bil hücum keçirdin".

E.A.: - Hə, yaxşı kadr naminə nə etməzsən ki. Afərin! Cənab prezident səni elə buna görə qiymətləndirirdi. Bilirdi ki, onu pis vəziyyətdə qoymazsan.

F.H.: - O, mənə dəfələrlə hansı nöqtədən daha yaxşı çəkileceyini göstərirdi.

Bir dəfə nümayəndə heyətimiz kortejlə qəbulu gəldi. Mən aşağı-

da çəkirdim. Cənab prezident maşına əyləşib soruşdu: "Niyə yuxarıdan çəkmişən? Kortej yuxarıdan daha gözəl baxılır". Dedim ki, cənab prezident, bu dəfə aşağıdan çəkirdim, sonra sizin ikinci çıxışınız olacaq, onda çalışacağam yuxarıdan, bəlkədən çəkim". Bu da Amerikada olmuşdu. Mən sonra elə belə də etdim və ona məlumat verdim ki, tapşırıqlarınızı yerinə yetirdim.

E.A.: - Bu cür, sanki xırda şeylə-

jurnalistlərə deyirdi: "Yaxşı, özümü - başa düşdüm, terakt mənə qarşı təşkil olunmuşdu... Təyyarədə axı bu qədər adam da uçurdu. Onların günahı nədir?" Yəni o, yenə də ilk növbədə özü barədə yox, başqaları haqqında düşünürdü...

Heydər Əliyevin İrana səfəri zamanı çox gərgin məqam olmuşdu. Biz, çəkilişi aparın 7 nəfər, üstəgəl Vaqif Ağayev kortejdə hava limanından gəlirik. Deyəsən, "Azadi" meydanında maşınımız kortejdən ayrıldı və biz başqa istiqamətə yol aldık. Etirazımıza məhəl qoyulmurdu. Qırx kilometr uzaqlıqda harasa gətirdilər, dağların arasında mehmanxana gördük. Yeri gəlmişkən, yaxşı mehmanxana idi. Gətirdilər, əyləşdirib yedirdilər və dedilər ki, istirahət edin, bu günə heç nə yoxdur. Biz də axı bilirik ki, proqrama görə iki saatdan sonra görüş olmalıdır. Avadanlıqlarımızı alıb bir otağa qoyduq.

Əsəbi halda idim, hiss edirdim ki, nə isə başqa məsələdir. Aşağı, foyeyə düşdüm ki, bir kəsdən soruşum. Elə bil yuxu səltənətiydi, bayıra çıxdım, hər tərəf dağlardır, vəssalam. Bir dəfə düşdüm, ikinci dəfə, protokolun əməkdaşı Pərvin Mirzəzadəni gördüm. "Fazil müəllim, siz niyə bura gəlmisiz?" Cavab verdim: "Həmkarlarımdan putyovka almışam. Biz bəyəm bura özbaşına gəlmişik? Bizi kortejdən çıxartdılar". - "Kim?" - "Biz hardan bilək?".

E.A.: - Onu dalınızca göndərmişdilər?

tin müraciətini çəkirdik. Onun görüşlərini, gəzintiləri. Sonra artıq yayda, mayın sonunda uçub Antalyaya gəldik.

E.A.: - Və siz Rafiq Bağırova neçə ay onun yanında qaldınız. Onun yanına elə-belə, ünsiyyət üçün gəlirdiniz, yoxsa çəkiliş aparılarda?

F.H.: - Çəkilişlərə də gəlirdik, baş çəkməyə də. Zərəfat edirdik, söhbətləşirdik. Biz onun yanına hər dəfə gələndə Heydər Əliyev maraqlanırdı: "Bir probleminiz varmı? Burada, ya orada, evdə? Yoxsa artıq sən neçə aydır ki, buradasan". Mən, əlbəttə, cavab verirdim ki, "çox sağ olun, cənab prezident. Hər şey qaydasındadır". - "Yox, sən de, utanma, birdən hansısa problemin olar?" Yəni, demək istəyirdim ki, insan xəstə olanda özü haqda düşünür, bu unikal şəxsiyyət isə sənin haqqında da düşünməyə, maraqlanmağa vaxt tapırdı. Maraqlanırdı ki, görsən mən necəyəm, evdə nə problemlərim var. Onun böyüklüyü bunda idi... Bu fenomenidir, mən ikinci belə insan görmürəm. Deyirlər əvəzolunmaz adam yoxdur, amma bu insan əvəzolunmazdır.

...Daha bir maraqlı məqam... 1995-ci ildə təyyarəmizi parlatmaq istəmişdik. Ondən sonra biz harasa, xaricə uçduq və orada mətbuat konfransı oldu. Heydər Əliyev xarici

E.A.: - Hə, Şərq - incə məsələdir. Amma elə qərb ölkələrində də işimiz asan olmayıb. Görüşlərə buraxsalar da cəmi 2-3 dəqiqə vaxt verirdilər. İtaliya yadımdadır, Senat? Bizi hər yerdən əliboş çıxarırdılar. Axır, cənab prezidentə yaxınlaşıb dedim: "Heydər Əliyev, bizi heç yere buraxmırlar, buraxanda da bir-iki dəqiqəlik, maraqlı hər şey təzəcə başlayanda...". O, güldü: "İndi bildiniz burada mətbuat hansı şəraitdə işləyir? O mənə sizə istixana şəraiti yaradıram, tədbirlərimdə əvvəldən axıracan iştirak edirsiniz".

Öz də bilirsən maraqlısı nədir? Onun yanında gərginlik, inamsızlıq hiss eləmərdin, sən onunla həmişə özünü çox komfortda hiss edirdin.

F.H.: - Qətiyyətlə nə vahimə, nə qorxu olmayıb.

E.A.: - Hə mən də təəccüb edirdim. Bir çoxları onun haqqında danışanda deyirlər: Biz onun gözüne baxa bilmirdik". Məndə elə şey olmayıb. Bəlkə, asılılığında olan məmurlar ondan qorxublar, biz isə onunla sadə şəkildə ünsiyyət saxlayırdıq.

F.H.: - Hə, çünki o, bizə doğma münasibət bəsləyirdi. Təkcə, yalanı qəbul etmədi. Məsələn, Yaponiyaya səfər zamanı ona deyiblər ki, mən cənab prezidentin və onların imperatorunun görüşünü çəkmişəm. Mən isə çəkməmişdim. Niyə? Onların xidməti dedi ki, guya biz özümüz çəkib sizə verəcəyik. Çünki siz ora getsəniz, onda imzalanmaya və mətbuat konfransına buraxılmayacaqsınız. Rafiqə və mənə belə bir şərt qoyduq.

E.A.: - Hə, Yaponiyada işləmək çox ağır idi. Biz dəhşət əziyyət çəkirdik.

F.H.: - Düzdür. Axşam Heydər Əliyev soruşdu: "İmperatorla görüşü çəkdim?" - "Cənab prezident, Rafiqlə mənə şərt qoyduq: ya yarımdəqiqəlik orda, ya da yarımsaat - imzalanmada. Biz imperatorla kadrları onlardan götürəcəyik". "Qəribədir, amma mənə məlumat verdilər ki, sən orda çəkmisən. Düzdür, mən səni orada görmədim".

E.A.: - Yeni, o sən Rafiqlə orda olmağımı sakit qarşıladı. Əsas o olub ki, ona yalan deməmişiniz, işin içindən çıxmağa çalışmamısınız.

F.H.: - Yalanı yerli-dibli qəbul etmədi. Bilirsiniz, mən özümü xoşbəxt insan sayıram və bu gün bu fotoşəkillərə baxanda, nə vaxtsa çəkilmiş kadrları nəzərdən keçirəndə, ixtiyarsız özüməndən soruşuram: görəsən doğrudanmı mən bu böyük şəxsiyyətlə üzübüz olmuşam?

Biz hamımız onu sevirdik, buna görə onun üçün ağlayırıq, buna görə onsuzluq bizə belə ağırdır! Bizim onunla necəsə, tamamilə başqa xüsusü münasibətimiz var idi. Elə bil sanki doğma atamızla ünsiyyətdə idik. Biz onu öz doğma atamız kimi qəbul edirdik. O, məsləhət verə, danlaya, açıqlana bilirdi...

E.A.: - Mənim həyatımda da o çatışmır. Mən onu tanıyanların çoxu ilə söhbət etmişəm, hamı deyir, onun dünyasını dəyişməsilə nə isə böyük bir boşluq yarandı. Onun yoxluğuna inana bilmirik.

Bununla belə, sən haqlısən: biz - xoşbəxt adamlarıq! O, həyatımızda olub və bu həyatı ali məqsədlə nurlandırır. Allah onu qəni-qəni rəhmət eləsin!

Sənə isə müsahibəyə və olduqca dəyərli xatirələrə görə çox sağ ol deyirəm. Bunun mənim kitablarımda layiqli yerini tutacaqlar.

**Söhbəti apardı
Elmira Axundova**